

Rapport fra KV-konsultasjon om «Politicisation of Religion, Religionisation of Politics and Rights of Religious Minorities», Genève, 16.-18. september 2013

Av Sven Thore Kloster

Konsultasjonen ble arrangert av Komiteen for internasjonale spørsmål i KV, CCIA, som siden 2012 har planlagt en uttalelse om religionsfrihet og religiøse minoriteter til generalforsamlingen i Busan. Formålet med konsultasjonen var, ifølge invitasjonen, å drøfte trosfrihetsspørsmål og forbedre CCIAs utkast til uttalelse.

Første dag skulle vært åpnet av CCIAs moderator, Kjell Magne Bondevik, som dessverre meldte avbud. KVs generalsekretær Olav Fykse Tveit holdt en åpningstale, etterfulgt av et hovedforedrag av FNs spesialrapportør på religionsfrihet, Heiner Bielefeldt. Disse to talene var svært gode.

Resten av konsultasjonen viste seg dessverre ikke å innfri forventningene som dens interessante og viktige tittel hadde skapt. Resten av dagene og programmet gikk med til «country reports» fra ulike land i verden hvor kristne er i minoritet. Dette var uheldig av flere grunner: For det første fordi 10-12 minutters landinformasjon ikke er tilstrekkelig substans som hovedinnhold på en konferanse. Det er i hovedsak informasjon man kunne fått tilsendt og lest på forhånd, og dette ble dessverre prioritert på bekostning av grundige drøftinger av tematiske viktige spørsmål, rettighetskollisjoner og ulike politiske, juridiske og etiske dilemmaer. For det andre medførte landfokuset at nasjonal identitet ble vektlagt tyngst – på bekostning av andre, og av og til kanskje mer relevante identiteter, som f.eks. kjønn, religion etc. Dermed var mange av landrapportene preget av patriotiske vinklinger å la «jeg er først og fremst palestiner/egyptier/jordaner/tyrker/nigerianer etc., ikke først og fremst kristen». Forståelig nok, men det bidro ikke til å utvikle samtalen i særlig grad. For det tredje kan man sette spørsmålsteget ved om landinformasjonen var god nok i betydningen saklig/balansert. Den ble fremført av minoritetene selv, noe som i seg selv er viktig, men er kanskje en bedre beskrivelse av hvordan de opplever forholdene i hjemlandet sitt, enn av hvordan trosfrihetssituasjonen samlet sett er.

I etterkant synes jeg konsultasjonens formål har vært å samle ulike representanter fra KVs medlemskirker – hovedsakelig i land med kristne minoriteter – og gi dem mulighet til å fortelle om sin situasjon. I seg selv er dette viktig nok, både som lyttepost og som solidaritetshandling. Men med dette fokuset mistet KV nok en gang sjansen til å utnytte sitt multilaterale potensial i en interreligiøs, globalisert verden: Å samle ulike religiøse aktører fra ulike kontekster hvor minoritets- og majoritetsidentitetene hos de ulike religionene skifter fra land til land, og hvor man på den måten kan bygge påvirkningsskapende, interreligiøse allianser på tvers av landegrensene (av typen: kristen majoritet i ett land forplikter seg til å jobbe mer for rettighetene til muslimske minoriteter i landet, og muslimsk majoritet i et annet land forplikter seg til å jobbe mer for rettighetene til kristne minoriteter). En fjerde innvending er at det i hovedsak kun ble presentert landinfo fra land hvor kristne er i minoritet. Det burde også vært fokusert på land hvor kristne er majoritet, og hvor andre trosretninger opplever seriøse begrensninger på sin religionsfrihet, f.eks. Russland, div. ortodokse land i Øst-Europa, Uganda, Etiopia og enkelte andre afrikanske land.

Utkastet til uttalelse på generalforsamlingen:

Utkastet til «Proposed Draft Statement on the Politicisation of Religion and Rights of Religious Minorities to be presented at the WCC Assembly» ble drøftet kun på konferansens to siste timer. Det er et godt utkast og inneholder mye bra. Jeg fremmet følgende kritiske innvendinger, noe som den norske delegasjonen til Busan bør sjekke om er innarbeidet eller ikke i sluttversjonen som presenteres i Busan:

- Uttalelsen bør ikke bare påpeke at religion er politisert, men at også globale trosfrihetsdiskurser er kraftig politisert. Dette var et viktig poeng i Heiner Bielefeldts tale. Det foreligger ingen internasjonal, politisk konsensus om hvordan religionsfrihet til fulle skal fortolkes. Debattene om tros- og religionsfrihet er som følge av dette ofte svært politiserte og inneholder mange ulike interesser.
- Uttalelsen bør også problematisere enkelte former for kristen misjon som dessverre forekommer noen steder. Det som enkelte steder blir opplevd som aggressiv, kristen evangelisering og misjon, blir ofte brukt som begrunnelse av stater til å legge restriksjoner på innbyggernes religionsfrihet. Dette bør sies, men på en måte som ikke generaliserer og stigmatiserer kristen misjon.
- Uttalelsen nevner eksempler fra ulike land. På den ene siden er dette bra, da den blir mer konkret. På den andre siden vil det sikkert skape debatter om hvilke land som bør nevnes og hvilke som ikke bør nevnes. Jf. poeng ovenfor, mener jeg det er viktig at også «kristne» land kritiseres i uttalelsen, f.eks. Russland, selv om det sannsynligvis er svært vanskelig å få til i KV-sammenheng. I tillegg fremstår det som underlig dersom ikke versting-land som Nord-Korea, Afghanistan, Saudi-Arabia og gulfstatene, Eritrea, Kina og kanskje Tyrkia nevnes. De var ikke nevnt i utkastet som ble presentert på konsultasjonen.

Sven Thore Kloster, 18.09.13